

DVADESET TREĆA LEKCIJA

Æ

VUK KARADŽIĆ

Bulevar Revolucije je duga ulica koja vodi od centra grada prema periferiji. U njoj se nalaze mnoge značajne zgrade: Skupština, Glavna pošta, nekoliko fakulteta. U Bulevaru je i spomenik Vuku Karadžiću.

Vuk Karadžić je jedna od najznačajnijih ličnosti za razvoj srpskog jezika i književnosti. Ceo život se borio da narodni, govorni jezik postane književni. Ostavio je iza sebe mnogo značajnih dela. Napisao je prvu gramatiku, rečnik i pravopis srpskog jezika. Staru srpsku ćirilicu je promenio tako da svaki glas ima po jedno slovo. Poznato je Vukovo pravilo: "Piši kao što govoriš, a čitaj kao što je napisano."

IZRAZ

govorni jezik
ostavio je iza sebe

REČI:

značajne (značajan,-a,-o)	significant	književni,-a,-o dela (delo)	literary works (work)
ličnost	personality, important person	pravopis	spelling, orthography
književnost	literature	glas	sound
borio se (boriti se)	he fought (to fight)	pravilo	rule
postane (postati)	to become	napisano (napisan,-a,-o)	written

IZRAZI

govorni jezik
Ostavio je iza sebe ...

EXPRESSIONS

spoken language
he left for posterity

VEŽBE

I Ostavio je iza sebe mnogo značajnih dela.

Ja	nemam		pasoš kod sebe.
Ti	nemaš		
On	nema		
Mi	nemamo		
Vi	nemate		
Oni	nemaju		

Lična zamenica svakog lica - SEBE, SE

nom	-	-
gen.	sebe	Ja imam pasoš kod sebe .
dat.	sebi	Ne možeš to sebi da objasniš.
ak.	sebe, se	Ona gleda sebe u ogledalu. Ona se gleda u ogledalu.
vok.	-	-
ins.	sobom	Govorio je sam sa sobom .
lok.	sebi	Vi ne volite da pričate o sebi .

a) Dopunite sledeće rečenice zamenicom SEBE u odgovarajućem obliku

1. Da li imaš dovoljno novca kod _____?
2. Kažite mi nešto o _____.
3. Buka je velika i ne čujem _____.
4. Oni uvek imaju dosta novca kod _____.
5. Ne mogu više da ga slušam, svaki dan priča samo o _____.
6. Kupila sam _____ haljinu, a tebi džemper.

b) Obratite pažnju!

Gledam se u ogledalu.

Moram da **se vratim** kući do osam sati.

Gledam čoveka na ulici.

Moram da **vratim** knjigu.

Spremamo se za posao.

Pitao se šta da radi.

Spremamo kuću.

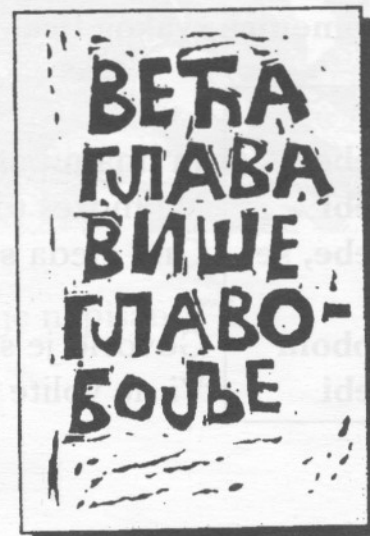
Pitao je drugove šta da radi.

II Vuk Karadžić (1787-1864) - naučnik, pisac, istoričar

Pored toga što je napisao gramatiku, rečnik, pravopis, Vuk je sakupljao narodne pesme, priče, poslovice i zagonetke. Pisao je o ličnostima i događajima iz istorije Srbije i o srpskim običajima.

III Pročitajte sledeće poslovice iz Vukovih knjiga i objasnite šta znače

- Sve što radiš, sebi radiš.
- Daleko od očiju, daleko od srca.
- Oči svašta vide, a sebe ne vide.
- Ćutanje je zlato.
- Kakav otac, takav sin.
- Kakva majka, takva kći.
- Nije zlato sve što sija.

REČI:

naučnik	scientist	o događajima	about events
pisac	writer	(događaj)	(event)
sakupljao je	collected (to	o običajima	about customs
(sakupljati)	collect)	(običaj)	(custom)
pesme (pesma)	poem, song	od srca (srce)	from the heart
poslovice	saying, proverbs		(heart)
(poslovica)	(saying, proverb)	svašta	all kinds of things
zagonetke	riddles, puzzles	ćutanje	silence
(zagonetka)	(riddle, puzzle)	zlato	gold
		takav,-a,-o	that kind of

NIKOLA TESLA

U Bulevaru Revolucije je i spomenik Nikoli Tesli, jednom od najvećih svetskih naučnika u oblasti elektrotehnike i radio-tehnike. Prva hidrocentrala na vodopadima Nijagare je Teslino delo. Izgrađena je 1898. godine. Tada je Teslina naizmjenična struja zamenila Edisonovu jednosmernu struju. Tesla je napravio i model broda sa daljinskim upravljanjem. Taj pronalazak svakodnevno koristimo da uključimo i isključimo razne uređaje. Pronalasci Nikole Tesle su mnogobrojni.

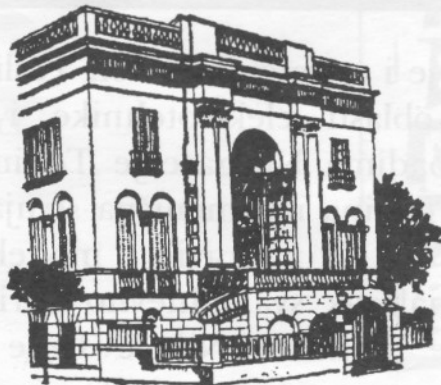
Mnoge Tesline ideje su ostvarene tek posle njegove smrti, a neke još nisu. Tesla je jednom rekao o sebi: Radim za budućnost i savremenici me neće razumeti... Jedna američka novinarka je napisala : Ovaj naučnik je toliko bio ispred svog vremena, kao da je na Zemlju došao iz neke druge civilizacije.

IZRAZI

daljinsko upravljanje
jednosmerna struja
naizmjenična struja

REČI:

radio-tehnika	radio technology	uređaje (uređaj)	device, appliance, machine
hidrocentrala	hydro-electric power station	mnogobrojni (mnogobrojan,-a,-o)	numerous
vodopadima (vodopad)	waterfall	ostvareno (ostvaren,-a,-o)	accomplished, realized, carried out
izgrađena (izgrađen,-a,-o)	built	smrti (smrt)	death
zamenila je (zameniti)	it replaced (to replace)	savremenici (savremenik)	contemporaries
model	model	američka (američki,-a,-o)	American
pronalazak	discovery, invention	civilizacije (civilizacija)	civilisations (civilisation)
svakodnevno	daily		
koristimo (koristiti)	to use		
uključimo (uključiti)	to switch on		
isključimo (isključiti)	to switch off		

Muzej Nikole Tesle u Beogradu

IZRAZI

daljinsko upravljanje
jednosmerna struja
naizmjenična struja

EXPRESSIONS

remote control
 direct current (DC)
 alternating current (AC)

VEŽBE

I U Bulevaru Revolucije je podignut spomenik Nikoli Tesli.

podići

podignem

Ljudi su podigli **spomenik**.

Ljudi su podigli **kuću**.

Ljudi su podigli **selo**.

podignut,-a,-o

Spomenik je podignut.

Kuća je podignuta.

Selo je podignuto.

izgraditi

izgradim

Amerikanci su izgradili

hidrocentralu.

izgrađen,-a,-o

Hidrocentrala je izgrađena.

napisati

napišem

Milica je napisala pismo.

napisan,-a,-o

Pismo je napisano.

a) Promenite rečenice na isti način

1. **ostvariti**

ostvarim

Nikola Tesla je **ostvario** mnoge ideje.

ostvaren,-a,-o

2. **pročitati**

pročitam

On je **pročitao** knjigu.

pročitan,-a,-o

3. **rezervisati**

rezervišem

Rezervisali smo karte.

rezervisan,-a,-o

4. **otvoriti**

otvorim

Mi smo **otvorili** prozore.

otvoren,-a,-o

b) **Podvučene prideve zamenite glagolom kao u primeru**

Knjiga je kupljena u knjižari. / kupiti

Ja sam _____

Ja sam kupio knjigu u knjižari.

1. Domaći zadaci su pregledani. / pregledati

Profesor je _____

2. Lekcija je naučena. / naučiti

Učenici su _____

3. Novac je promenjen u banci. /promeniti

Čovek je _____

4. Prozor je zatvoren. /zatvoriti

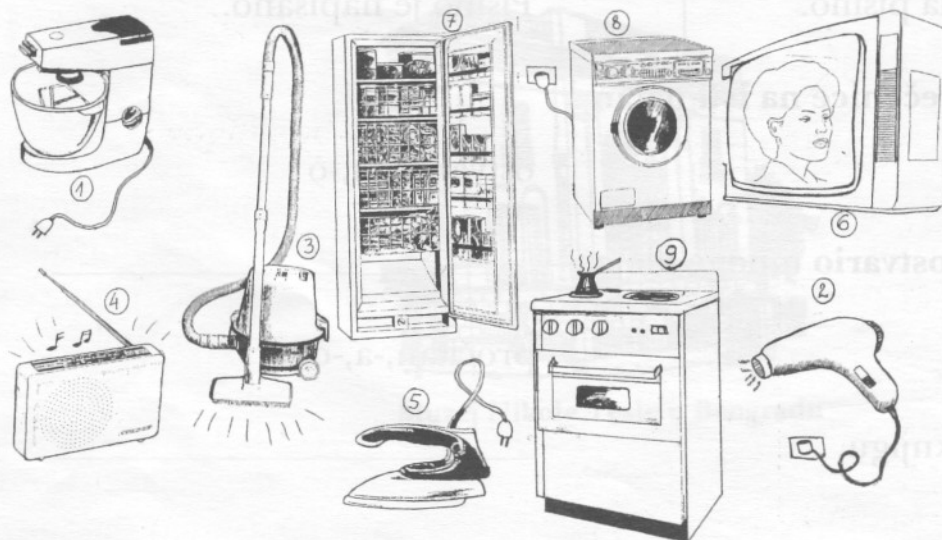
Miloš je _____

5. Svi ispiti su položeni. /položiti

Moj drug je _____

II Pogledajte sliku i kažite kako se zovu ovi uređaji. Ako ne znate, pronađite ih u rečniku pored slike.

Kažite da li su ovi uređaji uključeni, isključeni, otvoreni, zatvoreni, da li rade

9. šporet
8. mašina za pranje rublja
7. frižider
6. televizor
5. pegla
4. radio
3. usisivač
2. fen
1. mikser

III NIKOLA TESLA (1856-1943) - veliki srpski naučnik i pronalazač.

Rođen je u selu Smiljanu u porodici pravoslavnog sveštenika.

Školovao se u Gracu i Pragu. Najveći deo života proveo je radeći u Americi gde je i umro.

- Napišite nekoliko rečenica o sebi.

_____

_____

REČI:

mikser	food mixer	šporet	cooker, stove
fen	hair dryer	pronalazač	inventor
usisivač	vacuum cleaner	pravoslavnog,	orthodox
radio	radio	(pravoslavni,-a,-o)	
pegla	iron	sveštenika	priest
televizor	television	(sveštenik)	
frižider	fridge	umro (umreti)	he died (to die)
mašina za pranje	washing machine		

С

МУЗЕЈИ

Београдски музеји раде сваког дана, осим понедељком. Отворени су од 10 до 17 часова.

Ко жели боље да упозна живот и рад Вука Караџића може посетити његов музеј у Београду. У Вуковом музеју може видети његове личне ствари, књиге, документа, писма, фотографије.

У Теслином музеју је смештена и његова лабораторија. Ту су и цртежи планови, макете.

Прочитајте народну песму "Риба и дјевојка" из Вукове збирке

РИБА И ДЈЕВОЈКА

Дјевојка сједи крај мора,
Пак сама себи говори:
- Ах, мили Боже и драги!
Има л' што шире од мора?
Има л' што дуже од поља?
Има л' што брже од коња?
Има л' што слађе од меда?
Има л' што драже од брата?

Говори риба из воде:
- Дјевојко, луда будало!
Шире је небо од мора,
Дуже је море од поља,
Брже су очи од коња,
Слађи је шећер од меда,
Дражи је драги од брата.

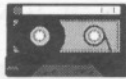

b) Podvučeno priđove zamenice REČI

zbirka	collection	slade (sladak,	sweet
kraj	alongside	slatka, -o)	
pak	and	od meda (med)	honey
mili Bože	dear God	luda (lud, -a, -o)	crazy
što=šta	what	budalo	fool
konj	horse	nebo	sky

C1

a)

b) Ponavljanje lekcije

DOMAĆI ZADATAK

I Dopunite rečenice zamenicom sebe, se kao u primeru

Ja nemam pasoš kod _____
Ja nemam pasoš kod sebe.

1. Išao je ulicom i gledao ispred _____
- 2: Moram da kupim _____ taj rečnik.
3. Svakog jutra gledam _____ u ogledalu.
4. Da li često razmišljate o _____?
5. Imao je na _____ crni kaput.
6. Ne ponavljam lekciju glasno, nego u _____

II Odgovorite na pitanja

1. Ko je bio Vuk Karadžić ?
2. U kom veku je živeo ?
3. Zašto je značajan za srpski jezik ?
4. Da li znate Vukovo pravilo? Napišite ga!
5. Šta je Vuk sakupljao ?

III Podvučene glagole zamenite pridevom kao u primeru

Trener je **izabrao** igrače za prvi tim. / izabran,-a,-o
Igrači za prvi tim su **izabrani**.

1. Mi smo **izgubili** utakmicu. / izgubljen,-a,-o
2. Auto smo **kupili** u Italiji. / kupljen,-a,-o
3. Moj drug je **povredio** nogu. / povređen,-a,-o
4. Profesor je **pročitao** imena učenika. / pročitan,-a,-o
5. Moj otac je **izgradio** kuću pre 30 godina. / izgrađen,-a,-o

IV Napišite imena uređaja koje koristite u kući.